

Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall

Dokumentplassering: 1.3.10-29	Godkjent dato: 09.11.2024	Revideres innen: 09.05.2025	Sist endret: 09.11.2024	Versjon: 1.00
---	-------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------	-------------------------

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

ENDRINGER FRA FORRIGE VERSJON: Kunnskapsgrunnlagt er utgått, derfor kort revideringsintervall

Utarbeidet av: OUS, opprinnelig SSHF plan

Plan ID: [Epilepsi 0001] **Versjon:** [1.0]

Revideres innen dato: 2024

Lokaltilpassing av plan fra OUS, opprinnelig SSHF plan

Fagansvarlig SSHF: Stine Tørresvold, fagsykepleier nevro SSK

Oppdatert dato: 2024

Oppdatert kunnskapsgrunnlag dato: 2021

FUNKSJONSOMRÅDER (FO)			
1.	Kommunikasjon/sanser	5.	Eliminasjon
2.	Kunnskap/utvikling/psykisk	6.	Hud/vev/sår
3.	Respirasjon/sirkulasjon	7.	Aktivitet/funksjonsstatus
4.	Ernæring/væske/elektrolyttbalanse	8.	Smarter/søvn/hvile/velvære
		9.	Seksualitet/reproduksjon
		10.	Sosialt/planlegging av utskrivning
		11.	Åndelig/kulturelt/livsstil
		12.	Annet/legedelegerte aktiviteter

FO	ICNP	Sykepleiediagnose	CNP/SNOMED	Mål og intervensjon	spesifiser	Frekvens/situasjon	Ref.
7	91175000	Anfall - (Epilepsi)	11231000202108	Redusert anfallsvarighet			
			11221000202106	Redusert anfallshyppighet			
			182793009	Nevrologisk overvåking			(1,2,3,4,5,6,7)
				Anvende prosedyre: EKWEB Epilepsi-anfallsklassifisering og akuttbehandling til pasienter med epileptiske anfall - SSHF			
			710979003	Observasjon av endret sanseintrykk			
			14391000202102	Registrering av anfall	Anfallstidspunkt Anfallutløsende faktorer Anfallsutforming		
			22778000	Venepunksjon	Sikre velfungerende venekanyler		
			710768002	Iverksetting av anfallshåndtering			(1,2,3,4,5,6,7)
			710802005	Bistand av helsepersonell	Tilkall hjelp og ta tiden, tilstedeværelse		
			53617003	Overvåking av respirasjon	O2 metning under og etter anfall, observere respirasjonen, tilgjengelig		

Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Verifisert av: []	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Dok.nr: D59363
---	---	------------------------------	--	--------------------------

Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00
---------------------------	--	---	------------------------------	--	-------------------

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

					oxygen og O2 maske		
			710971000	Opprettholdelse av frie luftveier	Under og etter anfall - stabilt sideleie		
			18629005	Administrering av legemiddel	Administrer forordnet anfallskuperende medikament ved anfall over 5 min		
			370807008	Vurdering av respons på legemiddel	Kuperes anfallet, behov for flere administrasjoner		
			1156685003	Tilrettelegging for hvile			
7	81763001	Risiko for skade	367851000202108	Ingen anfallsrelaterte skader			
			275826003	Forebygging av skade			(1,2,3,4,5,6,7)
			308453003	Henvisning til ergoterapeut			
			370775006	Bruk av sikkerhetsutstyr	Sengehester m/beskyttelse, puter		
			90278001	Skjerming			
2	18232000	Mestringsvansker	225909006	I stand til mestring			
			1144526000	Tilfredsstillende mestring i samfunnet			
			385722003	Mestringsstøtte			(1,2)
			711281004	Henvisning til støttegruppe			
			410122002	Vurdering av etterlevelse av legemiddelregime			
			710915002	Henvisning til kommunale tjenester			
2	706869001	Mangelfull kunnskap om legemiddel	1144478004	Viser kunnskap om legemiddel			
			967006	Opplæring i medisiner			(1,2,3,7)
			445283009	Utlevering av informasjonsmateriell	Pasientinformasjon om aktuelle epilepsimedisiner fra NevronNel		
12	704417003	Risiko for legemiddelbivirkning	1137679005	God respons på legemiddel			
			408508002	Ingen tegn til legemiddelbivirkning			
			410397006	Overvåking av virkning og bivirkning av legemiddel			(1,2,3,7)
			410264007	Opplæring, veiledning og rådgivning om bivirkninger av legemiddel	Antiepileptika		
2	129864005	Mangelfull kunnskap om	1141697008	Viser kunnskap om sykdom			(3,4,7,8,12,13,14,15,16)

Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00
---------------------------	--	---	------------------------------	--	-------------------

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

		sykdomsprosess				
			84635008	Undervisning om sykdomsprosess		
			710355008	Undervisning om helsefremmende atferd		
				Veiledning i bruk av anfallskalender	App/papir/notat	
			287871000202106	Samtale	Med (epilepsi)sykepleier	
				Informere om nettbaserte ressurser		
12	706877002	Problem med komplekst behandlingsregime	129830006	Tilfredsstillende håndtering av behandlingsregime		(17,18,19)
			1145007008	Viser kunnskap om behandlingsregime		
			1156333005	Avklaring av pasientens behandlingsønsker		
			281100006	Henvvisning til helsepersonell		
				Bestilling av blodprøver		
			20135006	Undersøkelse	Blodprøver, EEG, CSF, bildediagnostikk	
			1153513004	Samarbeid med helsepersonell om legemiddelregime		
			281100006	Henvvisning til helsepersonell	Epilepsisykepleier	
2	129866007	Mangelfull kunnskap om legemiddelregime	397699006	Viser kunnskap om legemiddelregime		(8,9,10,11,12,13,14,15,17,18)
			392155009	Undervisning om behandlingsregime		
			967006	Opplæring i medisiner	Anfallskupperende behandling.	
2	61372001	Aggressiv atferd	1141702004	Ingen aggressiv atferd		
			710966007	Håndtering av negativ atferd		
			385894001	Forebygging av vold		
			710832002	Vurdering av aggressiv atferd	Brøset Violence Checklist	
			733849003	Tilrettelegging for rolige omgivelser		
			710978006	Begrensning av stimuli i omgivelser		
			90278001	Skjerming		
8	26677001	Forstyrret søvnmønster	1137437005	Tilstrekkelig søvn		(4,7)
			1156687006	Tilrettelegging for tilstrekkelig søvn		
			445221009	Vurdering av søvnmønster		
			15181000202101	Observasjon av søvn		
10	70431003	Risiko for svekket familiemestring	1141649007	Velfungerende familie		(7,16)
			711121005	Tilrettelegging for at pårørende kan delta i planlegging av helsehjelp		

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall			Side: 4 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

		710922005	Veiledning til pårørende om hva som kan forventes			
		243115004	Støtte pårørende			
		711018006	Vurdering av sosial støtte			
497601000202100	Har barn som pårørende - Spesifiser: (Foreldre/søsken, andre...)		Barn som pårørende situasjon er kartlagt		Ved innleggelse	
		225338004	Vurdering av risiko			
			Kartlegge barn som pårørende https://ek-sshf.sikt.sykehuspartner.no/docs/pub/do k37994.htm	Spesifiser dato for gjennomført: (...)		
			Se VP: Barn som pårørende			
7	80601004	Risiko for aktivitetsintoleranse	1144523008	Normal aktivitetstoleranse		(7,10)
			385689004	Bistand til aktivitetsregulering		
			228632007	Undervisning om aktivitetsregulering		
10		Behov for planlegging av utskrivelse	430567009	Klar for utskrivelse		
			371754007	Planlegging av utskrivelse		
			428632005	Bestilling av transport		
			1156892006	Fastsetting av tidspunkt for oppfølgingstime		
			287871000202106	Samtale	Utskrivningssamtale	
			713114000	Utlevering av medisinaliste	Til pasienter med kommunal oppfølging	
			308440001	Henvisning til sosialarbeider	Ved behov for opplæringspenge eller andre ytelser	

Referanser

- The epilepsies: the diagnosis and management of the epilepsies in adults and children in primary and secondary care [Internett]. London and Manchester: National Institute for Health and Care; oppdatert Mai 2021, [hentet 09.08.2021]. Tilgjengelig fra: <https://www.nice.org.uk/guidance/cg137/chapter/1-guidance>
- Kunnskapsbasert retningslinje om epilepsi. Oslo Universitetssykehus; 2016. Kap om Skadeforebygge under praktisk anfallshåndtering er fra 30.10.2018. [hentet 09.08.2021] Tilgjengelig fra: [Kunnskapsbasert retningslinje om epilepsi \(epilepsibehandling.no\)](https://www.kunnskapsbasert.retningslinje.no/epilepsi)

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall				Side: 5 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

3. Schachter SC. Overview of the management of epilepsy in adults. UpTo Date [Elektronisk artikkel]. Aug 2017, Oppdatert 20.07.2021. [hentet 08.09.2021]. Tilgjengelig fra: <https://www.uptodate.com/contents/overview-of-the-management-of-epilepsy-in-adults>
4. Fisher R.S, Cross HJ, French JA, Higurashi N, Hirsch E, Jansen FE et al. Operational classification of seizure types by the International League Against Epilepsy: Position Paper of the ILAE Commission for Classification and Terminology [Internett]. 2017 Mars [hentet 09.08.2021]. Tilgjengelig fra: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/epi.13670/full>
5. Scheffer IE, Berkovic S, Capovilla G, Connolly MB, French J, Guilhoto L et al. ILAE classification of the epilepsies: Position paper of the ILAE Commission for Classification and Terminology [Internett]. 2017 Mars [hentet 09.08.2021]. Tilgjengelig fra: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/epi.13709/full>
6. Henning O, Nakken KO. Ny klassifikasjon av epileptiske anfall. 2017 Nov [hentet 08.09.2021]. Tilgjengelig fra: <http://tidsskriftet.no/2017/11/debatt/ny-klassifikasjon-av-epileptiske-anfall>
7. Nakken KO. Epilepsi. 3. Utgave. Oslo: Cappelen Damm AS; 2019.
8. [Lov om pasient- og brukerretektigheter](#). Lov av 2. juli 1999 nr. 64. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>
9. [The epilepsies: the diagnosis and management of the epilepsies in adults and children in primary and secondary care](#) [Internett]. London and Manchester: National Institute for Health and Care; 2012 Jan [oppdatert 2021 Mai; hentet 2021-11-10]. Tilgjengelig fra: <http://www.nice.org.uk/guidance/cg137>.
10. Fountain NB, Van Ness PC, Bennett A, Absher J, Patel AD, Sheth KN, Gloss DS, Morita DA, Stecker M. [Quality improvement in neurology](#). Epilepsy update quality measurement set [Elektronisk artikkel]. 2015 Apr [hentet 2022-01-15]; (volum 84, nummer 14): [4 sider]. Tilgjengelig fra: <http://n.neurology.org/content/84/14/1483.full#sec-10>
11. Reddihough D, Leonard H, Jacoby P, Kim R, Epstein A, Murphy N, et al. [Comorbidities quality of life in children with intellectual disability](#). Child: Care, Health & Development. 2021;47(5):654-66. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=151739664&site=ehost-live&scope=site>
12. Moura LMVR, Magliocco B, Ney JP, Cheng EM, Esper GJ, Hoch DB. [Implementation of quality measures and patient-reported outcomes in an epilepsy clinic](#). Neurology. 2019;93(22):e2032-e41.
13. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=143806934&site=ehost-live&scope=site>
14. Bergmann M, Prieschl M, Stefani A, Heidbreder A, Walser G, Frauscher B, et al. [A prospective controlled study about sleep disorders in drug resistant epilepsy](#). Sleep Medicine. 2020;75:434-40. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=146997533&site=ehost-live&scope=site>

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall			Side: 6 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

15. Al-aqeel S, Gershuni O, Al-sabhan J, Hiligsmann M. [Strategies for improving adherence to antiepileptic drug treatment in people with epilepsy](#). Cochrane Database of Systematic Reviews. 2020(10).

16. <http://dx.doi.org/10.1002/14651858.CD008312.pub4>

17. Hu M, Zhang C, Xiao X, Guo J, Sun H. [Effect of intensive self-management education on seizure frequency and quality of life in epilepsy patients with prodromes or precipitating factors](#). Seizure. 2020;78:38-42.

18. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=143497348&site=ehost-live&scope>

19. Schachter SC. [Evaluation and management of the first seizure in adults](#). UpToDate [Elektronisk artikkel]. 2017 Dec [oppdatert 2022 April; hentet 2022-05-02]. Tilgjengelig fra: <https://www.uptodate.com/contents/evaluation-and-management-of-the-first-seizure-in-adults>

Metoderapport

AVGRENSNING OG FORMÅL	
1	Overordnede mål for VP: Sikre best mulig sykepleie til voksne pasienter med epileptiske anfall
2	Hvem gjelder VP for (populasjon, pasient): Voksne pasienter med epileptiske anfall på sykehus
INVOLVERING AV INTERESSETER	
3	Navn, tittel og arbeidssted på medlemmer av arbeidsgruppen som har utarbeidet VP-en: 1. versjon: Eli Torgrimsen, fagutviklingssykepleier, Nevrologisk avdeling SSK. Anita J Rabbersvik, sykepleier Nevrologisk avdeling SSK, Hellen Saga, sykepleier Nevrologisk avdeling SSK, Gunnvor Alfsen, hjelpepleier Nevrologisk avdeling SSK, Marianne Hauge, sykepleier Nevrologisk avdeling SSA. 2. versjon: Spl. Eli Torgrimsen, 3. versjon: Spl. Eli Torgrimsen 4. versjon: Spl Birgitte Stensland – gjennomgått med Eli Torgrimsen 5. versjon: lokaltilpasset fra OUS sin E-håndbok av fagsykepleier Ivana Novoselac 6. versjon: lokaltilpasset fra OUS sin E-håndbok av fagsykepleier Ivana Novoselac 7. Versjon: Lokaltilpasset fra OUS VBP av fagsykepleier Stine Tørresvold
4	Synspunkter og preferanser fra målgruppen som VP-en gjelder for: Nei
METODISK NØYAKTIGHET	
5	1. Systematiske metoder ble benyttet for å søke etter kunnskapsgrunnlaget: Det ble utført et grundig søk til prosedyren: Epilepsi – akuttbehandling til pasienter med epileptiske anfall. Søket og funnene er brukt i denne VBP, fra 1 til 8 pluss 11 i referanselisten. Søket er utført av spesialbibliotekar Hilde Strømme. I tillegg er det søkt: epileptic seizure og funn 9 og 10 i referanselisten

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall			Side: 7 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

	<p>Ved 4. versjon er det oppdatert og benyttet litteratur fra søk gjort høsten 2017 i forbindelse med revisjon av prosedyren <i>Epilepsi – anfallsklassifisering og akuttbehandling til pasienter med epileptiske anfall</i>, en prosedyre som er utgitt nasjonalt på fagprosedyrer.no. Epilepsi - anfallsklassifisering og akuttbehandling til pasienter med epileptiske anfall - Dokumentasjon av litteratursøk - SSHF (ARKIVERT)</p> <p>Ved 5. versjon er det brukt både oppdatert Veiledende behandlingsplan for sykepleiepraksis: Epilepsi –anfall fra OUS sin e-håndbok (lokaltilpasset) og nyoppdatert prosedyre Epilepsi - anfallsklassifisering og akuttbehandling til pasienter med epileptiske anfall - Dokumentasjon av litteratursøk - SSHF (ARKIVERT)</p> <p>Ved 6.versjon: slått sammen og lokaltilpasset OUS- sine VBP-er: Epilepsi- anfall og Epilepsi – oppfølging. Begge er konvertert til ICNP kodeverktøy av OUS</p> <p>Ved 7. versjon: Tilpasset behandlingsplanen til å passe i Dips arena, og lokaltilpasset planen.</p>
6	<p>Kriterier for utvelgelse av kunnskapsgrunnlaget er: Versjon 5, 6 og 7: Kunnskapsbasering av VBP utført av OUS</p>
7	<p>Styrker og svakheter ved kunnskapsgrunnlaget: Det var tidligere utarbeidet en kunnskapsbasert prosedyre på akuttbehandling til voksne pasienter med krampeanfall som ligger til grunn for noen versjonen av VBP-en. I tillegg var det tidligere utarbeidet et regional kurs for Håndtering av epileptiske anfall. Versjon 6: Kunnskapsgrunnlaget er utført av OUS og lokaltilpasset</p>
8	<p>VP er blitt vurdert internt/eksternt av relevante fagressurser (tittel, navn, arbeidssted): Prosedyren som VBP er utarbeidet fra er vurdert av: Åse Mygland, dr.med. Nevrologisk avd SSHF, aase.mygland@sshf.no, Cecilie Myhre, fagutviklingsykepleier, seksjon voksenepilepsi/avd for kompleksepilepsi, OUS, cecilie.m@ous-hf.no. Hun videresendte prosedyren til Torleiv Svendsen, overlege og leder for voksenenheten ved Avdeling for kompleks epilepsi (AKE)/SSE, RH – OUS, b18756@ous-hf.no . Karl. O. Nakken, Overlege dr.med. Avd. for kompleks epilepsi - SSE Henrik Peersen, generalsekretær Norsk Epilepsi Forbund, henrik@epilepsi.no.</p> <p>Ved revisjon nr. 3 har Kristine Haddeland, nevrosykepleier Nevrologisk avdeling SSK og universitetslektor UiA gjennomgått alle elementene i samarbeid med Eli Torgrimsen. Birgitte Stensland, sykepleier Nevrologisk avdeling SSK Agno Ødegaard, enhetsleder Nevrologisk avdeling SSK Revisjon nr 4 i samarbeid med Eli Torgrimsen Revisjon nr. 5 i samarbeid med epilepsisykepleier Trine Lise Systad Revisjon nr.6: lokaltilpasset OUS sine VBP-er Revisjon nr. 7: lokaltilpasset OUS sine VBP-er</p>
ENDRINGER OG ANSVAR	
9	<p>Endringer siden forrige versjon:</p> <p>Versjon 6: Denne planen er hentet fra OUS sin e-håndbok. Det er to VBP-er (VBP – anfall og VBP – oppfølging voksen) som er skreddersyd i en plan. Det er også lagt inn noen ekstra diagnoser/mål og intervensjoner som ikke står i VBP-er fra OUS. Største forandringen er nytt kodeverk ICNP, dvs. konvertering fra NANDA, NIC,NOC til ICNP som også var utført av OUS</p>

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall			Side: 8 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

	Versjon 7: Planen er lokaltilpasset ut fra OUS VBP. Slått sammen 2 VBP-er slik versjon 6 beskriver. Tilpasset ved bruk av nevrologisk avdelings prosedyrer for anfallsklassifisering og akuttbehandling og fjernet VAR prosedyrer.
10	Tidsplan og ansvarlige personer for oppdatering av VP-en er: OUS. Nevrologisk avdeling skal lokaltilpasse planen nå fremover.

Sett inn Dokumentasjon av søk her

[Epilepsi - anfall](#)

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Epilepsi - anfall				Side: 9 Av: 9
Dokument-id: I.3.10-29	Utarbeidet av: OUS/SSHF, Lokaltilpassing SSHF ved Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Fagansvarlig: Stine Tørresvold, fagsykepleier Nevro SSK	Godkjent dato: 09.11.2024	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.00

Foretaksnivå/Generelle fagprosedyrer/Veiledende behandlingsplaner

Kryssreferanser

Eksterne referanser